ISSN 2654-2366

Archive

Archive Offprint

Open Access Scientific Journal
ISSN 2654-2366

Volume 18(1) – 2022 Offprint

Volume No: Archive Volume 18, Issue 2, 2022

Editor: K. Kalogeropoulos

Date: November 1, 2022

Παραπομπή ως: Γκολομάζου, Θ. 2022. «Σχεδιασμός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων», Archive, 18(2), (1 Νοε): 45-53. DOI: 10.5281/zenodo.7490345.

Σχεδιασμός προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων

Λέξεις κλειδιά: *Πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων, Ποιότητα ζωής, Τρίτη Ηλικία, Δια βίου μάθηση, Τεχνολογίες επικοινωνίας.*

Θεοδώρα Γκολομάζου, ΜΔ Επιστήμες της Αγωγής, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Abstract

Purpose of this essay is the presentation of a hypothetical adult education program, entitled "Communication and Information Technologies: quality of life in old age", lasting 25 hours. After presenting the characteristics of the target group, the way of investigating the training needs of this distinct group with a specific sampling method and data collection technique is analyzed. Then the educational purpose and objectives of the program are determined. Accordingly, are described the training modules of the program, the duration of each module and the educational objectives they serve. Finally, a type and model of evaluation of the program is proposed, based on the aim and objectives of the program.

Περίληψη

Στο παρόν δοκίμιο επιχειρείται ο σχεδιασμός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων, με τίτλο «*Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας: ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία*». Αφού παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά της ομάδας στόχου, αναλύεται ο τρόπος διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών αυτής της διακριτής ομάδας με συγκεκριμένο τρόπο δειγματοληψίας και τεχνική συλλογής δεδομένων. Στη συνέχεια προσδιορίζεται ο εκπαιδευτικός σκοπός και οι εκπαιδευτικοί στόχοι του προγράμματος. Κατόπιν, περιγράφονται οι εκπαιδευτικές ενότητες του προγράμματος, η διάρκεια κάθε ενότητας και οι εκπαιδευτικοί στόχοι που υπηρετούν. Εντέλει, προτείνεται τύπος και μοντέλο αξιολόγησης του προγράμματος, βάσει του σκοπού και των στόχων του προγράμματος.

Εισαγωγή

Το 2025 αναμένεται συνολικά πληθυσμός 1,2 δις ατόμων άνω των 60 χρόνων[1], γεγονός που αναδεικνύει τις παρούσες, αλλά και τις μελλοντικές ανάγκες μιας γοργά αναδυόμενης κοινωνικής ομάδας. Η γήρανση συνοδεύεται συχνά από διάφορα σωματικά και διανοητικά προβλήματα, όπως είναι η επιδείνωση της υγείας και της γνωστικής λειτουργίας. Αυτές οι αλλαγές συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κατάθλιψης και του άγχους και συνδέονται τις περισσότερες φορές με την κοινωνική απόσυρση και την εξάρτηση[2].

Η βιβλιογραφία δείχνει ότι τα καλά επίπεδα αυτοεκτίμησης, αυτο-αποτελεσματικότητας και κοινωνικής υποστήριξης είναι στοιχεία δύναμης για τους ηλικιωμένους, ενώ η μοναξιά, η κατάθλιψη και το άγχος διαμορφώνουν τα κύρια σημεία ευπάθειας, όπως αναφέρονται σε μελέτες για την ευημερία στην

[1] World Health Organization 2002, 6.

[2] Cushman *et al.* 1999, 139-156.

τρίτη ηλικία[3]. Η διαμόρφωση ποιότητας ζωής στην τρίτη ηλικία είναι συνδυασμός αρκετών παραγόντων, που σχετίζονται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση για τη διατήρηση της καλής φυσικής και ψυχικής υγείας, αλλά και την ενεργητική συμμετοχή του ηλικιωμένου σε ένα εξελισσόμενο τεχνολογικά περιβάλλον, σημαντικά διαφορετικό από εκείνο που βίωσε στην παιδική και την ενήλικη ζωή του[4].

Όσον αφορά στην κατεύθυνση της ενεργητικής συμμετοχής των ηλικιωμένων στα κοινωνικά δρώμενα με τη χρήση Τεχνολογιών Επικοινωνίας και Πληροφορίας σημαντικές λύσεις φαίνεται να προτείνει η *δια βίου μάθηση* με προγράμματα σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους επικοινωνίας και την προσφορά υπηρεσιών, την πρόληψη και την αρωγή, την υποστήριξη της φροντίδας, την ψυχαγωγία και την αυτοπεποίθηση, εν γένει την ενίσχυση και ικανοποίηση των ενδιαφερόντων των ηλικιωμένων[5].

Πολλά χαρακτηριστικά της χρήσης υπολογιστών και του Διαδικτύου είναι δυνατόν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων. Για παράδειγμα, η επικοινωνία μέσω του Διαδικτύου με άλλους ανθρώπους είναι βολική και οικονομικά προσιτή. Επίσης, η συμμετοχή σε διάφορους τύπους κοινωνικού ή πολιτικού ακτιβισμού στο διαδίκτυο μπορεί να συμβάλλει σε συναισθήματα αυτοπεποίθησης. Παράλληλα, είναι σημαντική η συμβουλευτική για τη φυσική και ψυχική υγεία, η οποία έχει ιδιαίτερη αξία για πολλούς ηλικιωμένους[6] και μπορεί να προάγει την αυτοπεποίθηση, μειώνοντας παράλληλα το άγχος.

Οι ηλεκτρονικές αγορές, οι τραπεζικές συναλλαγές, τα παιχνίδια και η μάθηση είναι αποτελεσματικοί τρόποι για να ξεπεραστούν ορισμένα φυσικά μειονεκτήματα της γήρανσης. Συνολικά, φαίνεται ότι η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου μπορεί να ενισχύσει τους ηλικιωμένους, να συμβάλλει στην ποιότητα ζωής τους και να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των τυπικών ψυχικών και σωματικών δυσκολιών. Με αυτόν τον τρόπο η διαδικασία της γήρανσης μπορεί να γίνει ευκολότερη, καθώς οι ηλικιωμένοι αποκτούν ευκαιρίες να είναι περισσότερο ανεξάρτητοι, λιγότερο κοινωνικά απομονωμένοι και πιο χαρούμενοι[7].

Οι ηλικιωμένοι μπορούν να μάθουν αποτελεσματικά με την κατάλληλη εκπαίδευση σε συναφή προγράμματα να χρησιμοποιούν υπολογιστές και να περιηγούνται στο Διαδίκτυο, ενώ η ευκολία χρήσης αυτών των τεχνολογιών φαίνεται να είναι ανάλογη με την πρακτική τους άσκηση[8]. Ωστόσο, για να είναι αποτελεσματική η μάθησή τους, χρειάζεται αφενός ενθάρρυνση για την ενεργητική συμμετοχή τους, αφετέρου αξιοποίηση της υφιστάμενης γνώσης και εμπειρίας τους, όπως και αξιολόγηση του ιδιαίτερου τρόπου με τον οποίο ανταποκρίνονται ατομικά στη μάθηση. Εφόσον διασφαλιστούν οι παραπάνω παράγοντες, είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν με επιτυχία οι μηχανισμοί

---

[3] Gerino *et al.* 2015, 217.

[4] World Health Organization 2017, 12.

[5] Fozard *et al* 2000, σσ. 63-76.

[6] Barak 2004, 369-378.

[7] Shapira 2007, 477-484.

[8] Adams et al 2005, 3-17.

άμυνας και παραίτησης που αναπτύσσουν οι ενήλικες κατά τη διαδικασία της μάθησης[9].

Το πρόγραμμα και ο πληθυσμός-στόχος

Το συγκεκριμένο υποθετικό πρόγραμμα «*Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας: ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία*» απευθύνεται σε άτομα της τρίτης ηλικίας, 65 ετών και άνω, ανεξαρτήτως προγενέστερων γνώσεων και δεξιοτήτων σε ζητήματα τεχνολογίας επικοινωνίας και πληροφορίας. Φορείς του προγράμματος είναι η υπηρεσιακή μονάδα του δήμου ω, που ασκεί αρμοδιότητες σε θέματα *Δια Βίου Μάθησης*, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία «Δια Βίου Μάθησης» – Ιν. Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Παιδείας (Ν. 3879/2010). Επιπλέον, η χρήση των τεχνολογιών επικοινωνίας έγινε ζωτική για τη διατήρηση της κοινωνικής σύνδεσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Οι ηλικιωμένοι ενήλικες (ηλικίας >65 ετών) θεωρούνται ως ο πλέον ευαίσθητος πληθυσμός-στόχος, που διατρέχει κίνδυνο κλονισμού της ψυχικής υγείας, εξαιτίας της επιβαλλόμενης κοινωνικής απομόνωσης εξαιτίας των στρατηγικών περιορισμού του ιού[10].

Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών - μέθοδος δειγματοληψίας

Σε ένα πρόγραμμα που έχει ως σκοπό την παροχή εκπαίδευσης για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην τρίτη ηλικία, έχει σημασία πιθανώς να κατανοήσουμε τις ανάγκες των ηλικιωμένων από την άποψη της αναδιάρθρωσης των κοινωνικών δικτύων και των συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης. Τα κοινωνικά δίκτυα ενός ηλικιωμένου και τα συστήματα κοινωνικής υποστήριξης γίνονται ασταθή στα γηρατειά και ως εκ τούτου είναι σημαντικό καθήκον η αναδιάρθρωση της δομής των κοινωνικών δικτύων, με τα οποία είχε συνδεθεί στο παρελθόν ο ηλικιωμένος. Στο βαθμό που μπορεί να λειτουργήσει θετικά η εκμάθηση, η συμμετοχή στις ευκαιρίες μάθησης αποτελεί μια καλή ευκαιρία για την αναδιάρθρωση τέτοιων συστημάτων[11]. Προς αυτή την κατεύθυνση φαίνεται να είναι σημαντική η διερεύνηση των εκείνων των εκπαιδευτικών αναγκών ιδιαίτερα, που σχετίζονται με την ένταξη, την αποδοχή και τους κοινωνικούς δεσμούς στην πυραμίδα αναγκών του Maslow[12].

Στο πλαίσιο της διερεύνησης των εκπαιδευτικού αναγκών του πληθυσμού-στόχου, δηλαδή των εν δυνάμει συμμετεχόντων και εξετάζοντας τις ανάγκες της κοινωνικής ομάδας της τρίτης ηλικίας σε κλειστό γεωγραφικό πλαίσιο, όπως είναι τα όρια ενός δήμου, χρειάζεται:

- Να διερευνηθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες που σχετίζονται με την ένταξη την αποδοχή και τους κοινωνικούς δεσμούς των ηλικιωμένων στο στενό οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους.

---

[9] Κόκκος 2003, 10.
[10] Haase 2021, e28010.
[11] Hori and Cusack 2006, 465.
[12] Βεργίδης 2008, 28.

- Να διερευνηθούν οι υπάρχουσες γνώσεις ή δεξιότητες των ηλικιωμένων της συγκεκριμένης ομάδα γενικότερα, και ειδικότερα σε ζητήματα που σχετίζονται με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και νέων τεχνολογιών.
- Να διερευνηθούν οι πεποιθήσεις τους και τις στάσεις τους σε ό,τι αφορά στη χρήση νέων τεχνολογιών γενικότερα, ηλεκτρονικού υπολογιστή ειδικότερα, καθώς η θετική στάση της τρίτης ηλικίας απέναντι στη χρήση νέων τεχνολογιών δεν είναι δεδομένη, ιδιαίτερα όταν προσδοκάται η ανθρώπινη αλληλεπίδραση[13].
- Να διερευνηθούν στα πλαίσια της συστημικής προσέγγισης σε ποιο βαθμό η εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες μπορεί να συμβάλλει στη βαθύτερη ανάγκη για προσαρμογή σε νεωτερικά περιβάλλοντα με τεχνολογικές απαιτήσεις[14].

Προκειμένου να διερευνηθούν τα παραπάνω, χρησιμοποιείται η μέθοδος της ημικατευθυνόμενης ή ημιδομημένης συνέντευξης με βασικές ερωτήσεις που αναδιαμορφώνονται βάσει της εξέλιξης της συνέντευξης και συνέντευξη σε ζητήματα κλειδιά[15]. Η ημιδομημένη συνέντευξη είναι μια μέθοδος ποιοτικής έρευνας, που χρησιμοποιείται συχνότερα στις κοινωνικές επιστήμες. Αντίθετα από τη δομημένη συνέντευξη η οποία έχει συγκεκριμένο σύνολο ερωτήσεων που δεν επιτρέπει οποιαδήποτε εκτροπή, η ημιδομημένη συνέντευξη, επιτρέπει την εμφάνιση νέων ιδεών κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ως αποτέλεσμα αυτού που λέει ο ερωτώμενος. Ο συνεντευκτής σε μια ημιδομημένη συνέντευξη εργάζεται με ένα γενικό πλαίσιο θεμάτων που πρέπει να διερευνηθούν[16]. Στην προκειμένη περίπτωση η ημιδομημένη συνέντευξη είναι δυνατόν να αποκαλύψει μη ρητές ή λανθάνουσες εκπαιδευτικές ανάγκες[17].

Εκπαιδευτικός σκοπός και στόχοι

Ο σκοπός του προγράμματος είναι η εκπαίδευση ατόμων της τρίτης ηλικίας στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Συναφή προγράμματα εντάσσονται στη γενική κατηγορία χρήση των μαθηματικών και των ηλεκτρονικών υπολογιστών[18].

Οι στόχοι του προγράμματος, όπως προσδιορίζονται στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού σκοπού[19], έχουν ως εξής:

1. Να μάθουν οι εκπαιδευόμενοι να χειρίζονται ηλεκτρονικό υπολογιστή.
2. Να περιηγούνται στο διαδίκτυο, να δραστηριοποιούνται μέσω αυτού κοινωνικά και να ενημερώνονται για το κοινωνικό-πολιτικό τους περιβάλλον με ειδήσεις.
3. Να ενημερώνονται για ζητήματα σχετικά με τη φυσική και ψυχική τους υγεία.

---

[13] Φασνάκη κ.ά. 2012, 31-37.
[14] Βεργίδης 2008, 30-31.
[15] Βεργίδης 2008, σσ. 30-31.
[16] Edwards and Holland 2013, 2-3.
[17] Βεργίδης 2008, 35.
[18] Βεργίδης, 2008, 49.
[19] Rogers, 1999, 165.

4. Να προβαίνουν με ασφάλεια σε ηλεκτρονικές αγορές.
5. Να χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και άλλες μορφές επικοινωνίας.
6. Να ψυχαγωγούνται με ηλεκτρονικά παιχνίδια κατάλληλα για την τρίτη ηλικία ή online παραστάσεις και εκδηλώσεις.

Οι ενότητες του προγράμματος

Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας: ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία		
Ενότητες προγράμματος		
Α/Α	**Θεματολογία**	**Χρόνος**
1.	Εισαγωγή (θεωρία)	**30′**
2.	Γνωριμία και χρήση υπολογιστών και νέων τεχνολογιών. (θεωρία και επίδειξη δυνατοτήτων - πρακτική)	**7ω**
3.	Αντιμετώπιση καθημερινών αναγκών μέσω διαδικτύου και ηλεκτρονικές αγορές (e-shopping) (θεωρία και πρακτική)	**7ω**
4.	Επικοινωνία (email-skype), κοινωνικά δίκτυα (θεωρία και πρακτική)	**4ω**
5.	Ψυχαγωγία (brain training for adults-eBooks-downloading) (θεωρία και πρακτική)	**4ω**
6.	Οθόνες αφής -Tablet	**2ω**
7.	Ανασκόπηση και κλείσιμο προγράμματος	**30'**
Σύνολο ωρών		**25ω**

Στην πρώτη ενότητα του προγράμματος γίνεται ημίωρη θεωρητική εισαγωγή στη χρήση υπολογιστών και αναφορά στη συμβολή τους στις καθημερινές ανάγκες των εκπαιδευομένων για επικοινωνία, διάδραση και την ενημέρωσή τους για ζητήματα που σχετίζονται τη φυσική και ψυχική υγεία τους. Στόχος της θεωρητικής εισαγωγής είναι να επιδείξει τη συνολική εικόνα με τον απλούστερο δυνατό τρόπο και να κεντρίσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων στη χρήση του υπολογιστή για τις προσωπικές και πρακτικές τους ανάγκες.
Στη δεύτερη επτάωρη ενότητα γίνεται η πρώτη γνωριμία με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Επίσης, γίνεται επίδειξη του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν και των τρόπων με τους οποίους μπορεί να τους ενεργοποιήσει και να τους απενεργοποιήσει ο χειριστής-εκπαιδευόμενος και πρακτική εφαρμογή των ανωτέρω από τους εκπαιδευόμενους. Κατόπιν γίνεται εκπαίδευση στη δημιουργία φακέλων και στη διαδικασία της αρχειοθέτησης. Εντέλει, γίνεται εισαγωγική επίδειξη της λειτουργίας του διαδικτύου και του τρόπου online σύνδεσης, της δυνατότητας για έρευνα και των δυνατοτήτων ηλεκτρονικής επικοινωνίας. Ακολουθεί πρακτική εκπαίδευση στην αναζήτηση μέσω

διαδικτύου με φυλλομετρητή (browser). Η παρούσα ενότητα ευθυγραμμίζεται με τον εκπαιδευτικό στόχο εκμάθησης χειρισμού των υπολογιστών.
Στην τρίτη επτάωρη ενότητα αναλύεται σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο το ζήτημα της αντιμετώπισης καθημερινών αναγκών μέσω του διαδικτύου. Διατυπώνονται οι καθημερινές ανάγκες που μπορούν να εξυπηρετηθούν, όπως η επικοινωνία, η ηλεκτρονική αγορά, οι πληρωμές λογαριασμών η διασύνδεση και η επικοινωνία. Καλούνται επίσης, να συνδεθούν με το e-taxis για τη φορολογική τους ενημέρωση και πληρωμή οφειλών (ΔΕΗ, τηλεφωνικές εταιρείες και συναφείς οργανισμοί). Καταρτίζονται, επίσης, σε ζητήματα ηλεκτρονικής αγοράς, σύνθετης διαδικασίας μεν, ωστόσο ανακουφιστικής για όσους έχουν φυσική δυσχέρεια μετακίνησης. Εντοπίζονται οι κίνδυνοι ηλεκτρονικής εξαπάτησης και τα μέτρα προφύλαξης προκειμένου να γίνονται με ασφάλεια οι ηλεκτρονικές αγορές, όπως άλλωστε διατυπώνεται στους εκπαιδευτικούς στόχους.
Στην τέταρτη τετράωρη ενότητα οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να συνδεθούν στο διαδίκτυο και να φτιάξουν τον προσωπικό τους λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, να γράψουν και να στείλουν email σε άλλους εκπαιδευόμενους και να συνδεθούν μαζί τους ζωντανά μέσω κατάλληλων προγραμμάτων, όπως είναι για παράδειγμα το skype. Επίσης, καλούνται να αναζητήσουν και να συνδεθούν με κοινωνικά δίκτυα. Η τέταρτη ενότητα πληροί τον στόχο της επικοινωνίας και της κοινωνικής δραστηριοποίησης μέσω του διαδικτύου.
Στην πέμπτη τετράωρη ενότητα οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να αναζητήσουν ειδήσεις και παιχνίδια ειδικά σχεδιασμένα για την όξυνση του νου και της μνήμης, ηλεκτρονικά βιβλία για διάβασμα και να ανακτήσουν ψυχαγωγικές παραστάσεις της προτίμησής τους ή ανάλογα μουσικά σύνολα διαθέσιμα στο διαδίκτυο. Επίσης, καλούνται να αναζητήσουν και να ανακτήσουν πληροφορίες σχετικές με την φυσική και ψυχική τους υγεία. Μέσω της πέμπτης ενότητας πληρούνται οι εκπαιδευτικοί στόχοι της περιήγησης στο διαδίκτυο για ενημέρωση και διασκέδαση, αλλά και της ενημέρωσης σχετικά με προβλήματα φυσικής και ψυχικής υγείας.
Στην έκτη δίωρη ενότητα οι εκπαιδευόμενοι, εφαρμόζουν τις ήδη αποκτημένες γνώσεις τους σε τεχνολογίες οθονών αφής (tablet) και έξυπνα τηλέφωνα (smartphone). Οι εκπαιδευτικοί στόχοι που πληρούνται στη συγκεκριμένη ενότητα είναι η χρήση νέων τεχνολογιών για επικοινωνία, ενημέρωση και διασκέδαση.
Στην τελευταία ημίωρη ενότητα γίνεται ανασκόπηση και κλείσιμο του προγράμματος με παράλληλη συζήτηση για ζητήματα που απασχολούν προσωπικά τους εκπαιδευόμενους.

Τύπος και μοντέλο αξιολόγησης του προγράμματος

Η αξιολόγηση ενός προγράμματος είναι συστηματική ερευνητική μέθοδος συλλογής, ανάλυσης και χρήσης πληροφοριών για την απάντηση σε ερωτήματα σχετικά με πολιτικές και προγράμματα, ιδίως σε ό,τι σχετίζεται με την αποτελεσματικότητά τους. Τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, οι ενδιαφερόμενοι θέλουν να γνωρίζουν εάν τα προγράμματα που υλοποιούν, παράγουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Ενώ η αξιολόγηση του προγράμματος

επικεντρώνεται αρχικά στην παραγωγή του επιθυμητού αποτελέσματος, σημαντικές εκτιμήσεις συχνά περιλαμβάνουν ζητήματα πιθανής βελτίωσης ενός προγράμματος. Ο ρόλος του αξιολογητή είναι να απαντήσει, μελετώντας τις πληροφορίες, σε τέτοιου είδους ερωτήματα, ωστόσο πιθανώς ο καλύτερος τρόπος αξιολόγησης είναι η κοινή έρευνα αξιολογητών και ενδιαφερομένων, δηλαδή μια συμμετοχική αξιολόγηση, ώστε να επιτευχθεί συναίνεση για τη διατύπωση αξιολογικών κρίσεων[20].

Για το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιλέχθηκε η απολογιστική αξιολόγηση, που επικεντρώνεται στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και διενεργείται προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα και να διατυπωθούν κρίσεις σχετικές με την αξία του[21]. Δεδομένου ότι στον συγκεκριμένο τύπο αξιολόγησης είναι σημαντικό να περιλαμβάνονται δεδομένα σχετικά με το περιεχόμενο και τη διαδικασία εφαρμογής, χωρίς τις συγκεκριμένες πληροφορίες είναι δύσκολη η ερμηνεία των αποτελεσμάτων, όπως και των παραγόντων που υπήρξαν καθοριστικοί για την εμφάνιση τους[22].

Όσον αφορά στη σχετική θέση του αξιολογητή, επιλέχθηκε ο τύπος της εξωτερικής αξιολόγησης, καθώς ο εξωτερικός αξιολογητής δεν εξαρτάται από τον οργανισμό ή τον φορέα υλοποίησης του προγράμματος, «*δε δεσμεύεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης*» και αναφέρεται ότι διαθέτει «*σφαιρικότερη αντίληψη για το υπό αξιολόγηση πρόγραμμα*»[23].

Το μοντέλο αξιολόγησης που επιλέχθηκε είναι το CIPP, με έμφαση στην καταγραφή των ενεργειών, κατάλληλο για την απολογιστική αξιολόγηση[24]. Στο συγκεκριμένο μοντέλο προσανατολισμού στην παραγωγή αποφάσεων, η αξιολόγηση του προγράμματος ορίζεται ως η «*συστηματική συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις δραστηριότητες, τα χαρακτηριστικά και τα αποτελέσματα των προγραμμάτων, ώστε να εκφέρονται αξιολογικές κρίσεις σχετικά με το πρόγραμμα, να βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα του προγράμματος και να λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με μελλοντικούς προγραμματισμούς*»[25]. Σχεδιασμένο για να βοηθά στη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων, το CIPP είναι μια δημοφιλής προσέγγιση αξιολόγησης σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα[26]. Αυτή η προσέγγιση, η οποία αναπτύχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960, επιδιώκει να βελτιώσει τον εκπαιδευτικό προγραμματισμό και επιτρέπει επιμέρους αξιολογήσεις και παρεμβάσεις σε κάθε στάδιο εφαρμογής του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Συμπεράσματα

Δεδομένου ότι οι τεχνολογίες διαδικτύου είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία και αυτοεκτίμησης, όπως και για την ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία,

[20] Βεργίδης και Καραλής 2008, 166.
[21] Βεργίδης και Καραλής 2008, 136.
[22] Knox 2002, 267.
[23] Βεργίδης και Καραλής 2008, 141-142.
[24] Βεργίδης και Καραλής 2008, 152.
[25] Patton 1997, 23.
[26] Zhang *et al*. 2011, 57-83.

στο παρόν δοκίμιο επιχειρήθηκε ο σχεδιασμός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων, με τίτλο *«Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας: ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία»*, διαρκείας 25 ωρών. Παρουσιάστηκαν τα γενικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού-στόχου και ο τρόπος διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών διακριτής ομάδας ατόμων τρίτης ηλικίας με ημικατευθυνόμενη ή ημιδομημένη συνέντευξη και συνέντευξη σε ζητήματα κλειδιά. Στη συνέχεια προσδιορίστηκε ο εκπαιδευτικός σκοπός και οι εκπαιδευτικοί στόχοι του προγράμματος. Κατόπιν, περιγράφηκαν οι εκπαιδευτικές ενότητες του προγράμματος, η διάρκεια κάθε ενότητας και οι εκπαιδευτικοί στόχοι που υπηρετούν. Εντέλει, προτάθηκε ως τύπος και μοντέλο αξιολόγησης του προγράμματος η απολογιστική αξιολόγηση και το μοντέλο CIPP.

Βιβλιογραφία

Adams, N., Stubbs, D., Woods, V. 2005. "Psychological barriers to Internet usage among older adults in the UK". *Medical Informatics and the Internet in Medicine*, 30: 3-17.

Βεργίδης Δ. 2008. Σχεδιασμός και δόμηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων στο Βεργίδης Δ, και Α. Καραλής, *Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων: Σχεδιασμός, Οργάνωση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων*, Πάτρα: ΕΑΠ.

Βεργίδης Δ., Καραλής Α. 2008. Αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων στο Βεργίδης Δ, και Α. Καραλής, *Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων: Σχεδιασμός, Οργάνωση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων*, Πάτρα: ΕΑΠ.

Barak, A. 2004. "Internet counseling", in *Encyclopedia of Applied Psychology*, edited by C. E. Spielberger, (369-378), San Diego, CA: Academic Press.

Cushman, J. L., McBride, A., Abeles, N. 1999. "Anxiety and depression: Implications for older adults". *Journal of Social Distress and the Homeless*, 8: 139-156.

Edwards, R., Holland, J. 2013. *What is qualitative interviewing*? London: Bloomsbury Academic.

Fozard J.L., Rietsema, J., Bouma, H., Graafmans, J.A.M. 2000. "Gerontechnology: Creating Enabling Environments for the Challenges and Opportunities of Aging". *Educational Gerontology*, 26(4): 331-344.

Gerino, E., Marino, E., Brustia, P., Lyrakos, D.G., Rollé, L. 2015. "Quality of Life in the Third Age: A Research on Risk and Protective Factors". *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 187: 217-222.

Haase, K.R., Cosco, T., Kervin, L., Riadi, I., O'Connell, M.E. 2021. "Older Adults' Experiences With Using Technology for Socialization During the COVID-19 Pandemic: Cross-sectional Survey Study". *JMIR Aging* 4(2): e28010.

Hori, S., Cusack, S. 2006. "Third-Age Education in Canada and Japan: Attitudes Toward Aging and Participation in Learning". *Educational Gerontology,* 32(6): 463–481.

Knox, B. A. 2002. *Evaluation for Continuing Education – A comprehensive guide to success*, San Francisco: Jossey-Bass.

Κόκκος, Α. 2003. «Ο μετασχηματισμός των στάσεων και ο ρόλος του εμψυχωτή», στο *Εκπαίδευση Ενηλίκων: συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτικών*, επιμέλεια Βεργίδης Δ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Patton, Q.M. 1997. *Utilization focused evaluation: The new century text*, London: Sage Publications.

Rogers, A. 1999. *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων,* Αθήνα: Μεταίχμιο.

Shapira, N., Barak, A., Gal, I. 2007. "Promoting older adults' well-being through Internet training and use". *Aging & Mental Health*, 11(5): 477-484.

Φασνάκη, Σ., Κωνσταντινίδης, Ε., Μπίλλης, Α., Μπαμίδης, Π., Σιδηρόπουλος, Ε. 2012. «Ο ρόλος της κοινωνικής δικτύωσης στην παρέμβαση ηλικιωμένων»**.** *Ελληνικό περιοδικό της νοσηλευτικής επιστήμης*, 5(2): 31-37.

Zhang, G., Zeller, N., Griffith, R., Metcalf, D., Williams, J., Shea, C., Misulis, K. 2011. "Using the context, input, process, and product evaluation model (CIPP) as a comprehensive framework to guide the planning, implementation, and assessment of service-learning programs". *Journal of higher education and outreach engagement* 15(4): 57-83.

Διαδίκτυο

World Health Organization 2017. *10 priorities: towards a decade of healthy ageing*. Διαθέσιμο στο http://www.who.int/ageing ανάκτηση 05/12/2022.

World Health Organization 2002. *Active Ageing: A Policy Framework*. Διαθέσιμο στο https://www.who.int/ageing ανάκτηση 06/12/2022.

ΦΕΚ 163/02/09/2010: Ν. 3879/2010. Διαθέσιμο στο http://www.edulll.gr , ανάκτηση 06/12/2022.

ARCHIVE ISSN 2654-2366 EBE/NLG